

Błonica ucha i wilk nosa

czyli o przypadkach przedwojennej otolaryngologii

Twardziel, błonica krtani, gruźlica gardła, prosówka, kiła w nosie i w gardle, posocznica z powodu przewlekłego ropnego zapalenia ucha, zgorzel, zwężenie przełyku po oparzeniu amonjakiem i siarczanem miedzi, ropowica szyi po przecięciu ropnia okołomigdałkowego... Takie przypadki omawiano podczas posiedzeń Sekcji Wileńskiej – organu terenowego Polskiego Towarzystwa

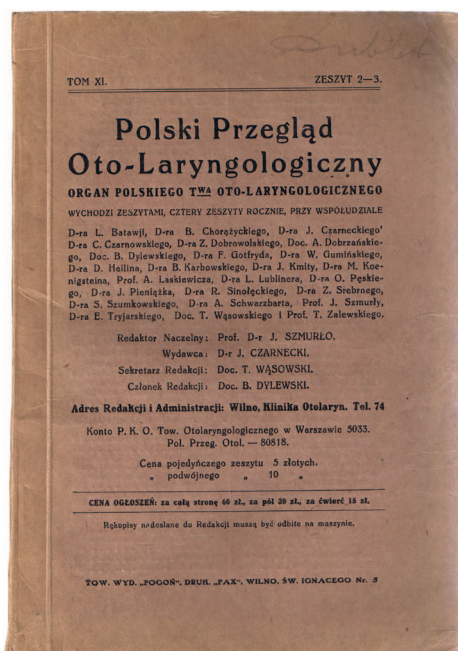
Otolaryngologicznego, założonego 2 czerwca 1924 roku z inicjatywy prof. Jana Szmurło (1867–1952), lekarza i filozofa medycyny, Kierownika Katedry i Kliniki Otolaryngologii Uniwersytetu im. Stefana Batorego w Wilnie.

Prof. Szmurło w wyjątkowy sposób zapisał się na kartach historii polskiej otolaryngologii. Jako jeden z pierwszych propagował on ideę uczynienia z tej dyscypliny odrębnego przedmiotu w uczelniach medycznych. Dzięki jego staraniom nauczanie otolaryngologii na Uniwersytecie Wileńskim stało się obowiązkowe. Dodatkowo, w 1929 roku przy Klinice, którą kierował, powołał unikalną jak na ówczesne czasy Poradnię Wad Głosu i Mowy. Zorganizował także pracownię do badań nad twardziłą, wywoływaną przez bakterie, zaraźliwą chorobą, która w tamtym czasie często występowała na Kresach Wschodnich. Opisał nowe metody diagnostyki, rozpoznawania i rodzinnego występowania tej choroby. W czasie II wojny światowej prof. Szmurło prowadził tajne zajęcia z otolaryngologii na Uniwersytecie Warszawskim. Po wojnie założył Klinikę Laryngologiczną w Łodzi. Pozostawił po sobie bogaty dorobek naukowy. W 1927 ro-

ku wydał podręcznik *Choroby nosa i jamy nosogardłowej*. Opublikował też czterotomowy podręcznik otolaryngologii, który w 1936 r. został nagrodzony przez Polską Akademię Umiejętności.

Prof. Szmurło wychował całe pokolenie lekarzy otolaryngologów. Jednym z najpilniejszych jego uczniów był prof. Tadeusz Wąsowski, który w 1936 roku objął po emerytowanym prof. Szmurło posadę kierownika Kliniki Otolaryngologii na Uniwersytecie Wileńskim. Wcześniej Wąsowski był pierwszym sekretarzem Sekcji Wileńskiej Polskiego Towarzystwa Otolaryngologicznego i – jak wynika z relacji zamieszczanych w „Polskim Przeglądzie Oto-Laryngologicznym” – aktywnie uczestniczył we wszystkich jej posiedzeniach.

Publikujemy oryginalne protokoły ze spotkań lekarzy należących do Sekcji Wileńskiej. To niezwykle wspomnienie ówczesnych – znakomitych w swoich czasach specjalistów – ale przede wszystkim szczegółowy opis chorób, z jakimi mierzyli się oni w codziennej praktyce. A były to przypadki, jakich już się nie spotyka, takie jak gruźlica krtani, gardła czy prosówka, uogólniona postać tej choroby. – Próbowano ją leczyć za pomocą zastrzyków dożylnych z dodatkiem złota, bo antybiotyków wówczas nie znano – mówi dr Zbigniew Szlenk, laryngolog z zamiłowaniem do historii medycyny,

Archiwalne wydania „Polskiego Przeglądu Oto-Laryngologicznego” zawierają wierny opis przedwojennych praktyk lekarskich.

Kol. redaktor Guranowski prosi o uchwalenie wniosków 1) Sprawozdania z posiedzeń naukowych Sekcji mają być umieszczane w „Polskim Przeglądzie Oto-laryng.“. 2) Komitet redakcyjny ma się składać z 3 członków. 3) Referaty z pism zagranicznych będą koledzy przysyłali do redakcji „Przeglądu“.

Wszystkie powyższe wnioski uchwalono.

Sprawozdanie z działalności Wileńskiej Sekcji Pol. Tow. Otolaryng. za rok Akademicki 1924 — 25. Wygłosił przedstawiciel Wilna Dr. Wąsowski. Sekcja założona została z inicjatywy kol. Prof. Szmurły 2 czerwca 1924 r. Zarząd był obrany w składzie następującym: kol. Szmurło prezes, kol. Lewande wiceprezes, kol. Libo skarbnik, kol. Wąsowski sekretarz. Członków było 11. Posiedzeń naukowych było 7. W ciągu roku został wygłoszony jeden referat — przez kol. Wąsowskiego p. t. „O działaniu panitryny w przewlekłych cierpieniach ucha środkowego“. Pokazów było 24: 1 przypadek wyleczonego operacyjnie ropnia mózgu, 1 przypadek postrzałowej rany nosa z kulą na podstawie czaszki (wraz z Roentgenogramami), 1 przypadek leczenia objawów meningealnych nakłuciem komory bocznej, pokaz preparatu anatomicznego ropnia mózdzku, 1 przypadek ogromnego perlaka, który zniszczył całą kość skroniową, 1, przypadek chłoniaka jamistego gardzieli, 1 przypadek po operacji Killiana, w którym stwierdzono całkowite połączenie obu jam czołowych, odczytanie historii chorób 3 chorych zmarłych na ropne zapalenie opon mózgowych, gdzie stwierdzono ropnie mózdzku, oraz omówienie tej sprawy, 1 przypadek raka krtani, 2 przypadki gruźlicy nosa, 1 przypadek wyleczonego operacyjnie ropnia mózgu, 1 przypadek wyleczonego, ropnego zapalenia opon mózgowych, 1 przypadek mięsaka szyi, wychodzącego z krtani, 1 przypadek słyszalnego przez otoczenie trzasku w uszach, torbieli położonej pod dnem nosa, 1 przypadek twardzieli nosa i tchawicy, 1 przypadek pemphigus gardła, krtani i skóry. 1 przypadek zwężenia po durze brzuszny, 1 przypadek diahragma larvngis. 1 przypadek raka nosa.

Posiedzenie z dnia 29.III 1930 roku.

Prof. Szmurło pokazuje chorą dziewczynkę 5 lat, u której z powodu przewł. ropnego zapalenia ucha rozwinęły się objawy posocznicowe. Operacja wykazała duże zniszczenie kości, w antrum perlak, zatoka spadnięta, tętni. Otworzono ją na szerokiej przestrzeni i znaleziono, że jest pusta, w górze doszło się do krwi. Po operacji temperatura skakała pyemicznie czas jakiś. Teraz stan bezgorączkowy. Niewątpliwie była flebitis et periphlebitis sin. transversi, oraz zakrzep żyły jarzmowej. Żyły nie podwiązywano. Stosowano kilkakrotnie omnadyne. Prócz tego przypadku niedawno został wypisany inny chory po podobnej sprawie, u którego również żyły jarzmowej nie podwiązywano.

Prof. Szmurło pokazuje przypadek *glossitis exfoliativa*. Na języku widać zaczerwienienie, wyniosłość, miejscami jakby pęcherze, łuszczenie nabłonka. Cierpienie trwa od dzieciństwa. Kol. Rozwadowski zwraca uwagę, że chory jest poborowym, przeto ważnym jest ustalić zdolność jego do służby wojskowej. Ogół kolegów uważa, że chory do służby wojskowej jest niezdolny.

Prof. Szmurło pokazuje chorego z wilkiem nosa. Zmiany chorobowe wystąpiły również i na podniebieniu miękkim.

Podczas posiedzeń Sekcji Wileńskiej lekarze wspólnie omawiali najcięższe przypadki.

który zebrał wiele przedwojennych tomów „Polskiego Przeglądu Oto-Laryngologicznego“. Zmora małych pacjentów była w tamtym czasie błonica. Jak wynika ze sprawozdań Sekcji Wileńskiej, do lekarzy trafiało wiele duszących się dzieci z krtanią zaatakowaną przez tę chorobę. Także pacjenci w ciężkim nieraz stanie z ropniami i owrzodzeniami, np. ucha, migdałków. — Jedynym

ratunkiem był dla nich zabieg operacyjny, mający na celu wyprowadzenia ropy na zewnątrz. Wykonywano go bez skutecznego znieczulenia, podawano pacjentom jedynie środki oszłamiające. Dla poprawienia odporności stawiano bańki albo robiono zastrzyki z mleka — mówi dr Szlenk. Dziś może wydawać się zadziwiające, że już w latach 20. XX w. próbowano rozpoznawać i skutecznie leczyć nowotwory, np. języka, przy użyciu igieł oraz kołnierzy radowych. Te zabiegi były namiastką dzisiejszej radioterapii.

Więcej szczegółów znajdą Państwo w oryginalnych relacjach z posiedzeń Sekcji Wileńskiej Polskiego Towarzystwa Otolaryngologicznego. Przeczytajcie je z uwagą, a uświadomicie sobie, jaki postęp w leczeniu chorób laryngologicznych dokonał się w ciągu niespełna stu lat.

JOLANTA CHYŁKIEWICZ

* Dziękujemy Panu Doktorowi Zbigniewowi Szlenkowi za udostępnienie redakcji „Słyszę” archiwalnych numerów „Polskiego Przeglądu Oto-Laryngologicznego”.

Posiedzenie Sekcji Wileńskiej Polskiego T-wa Otolaryngol.

Posiedzenie z dnia 10 lutego 1935 r.

Przewodniczący Prof. Dr. J. Szmurło. Sekretarz Doc. Dylewski,

Doc. Dylewski omawia dwa operowane przypadki ropnego zapalenia wyrostka sutkowego z przebicciem ropy z wyrostka pod okostną daleko poza granicami wyrostka. W I-szym przypadku ropa przebiła się w okolicy kości skroniowej, a w drugim — w kości potylicznej. Pierwszy przypadek prócz tego był powikłany ropniem mózdzku, który za życia nie dawał objawów klinicznych.

Prof. Szmurło przedstawia: 1) chorą w 5-tym miesiącu ciąży z gruźlicą krtani, która rozwinęła się po zajściu w ciążę. Analizując przypadek, prof. Sz. dochodzi do wniosku o konieczności w danym przypadku przerwania ciąży. 2) 2-ga chora 42 lat z nowotworem oczodołu pozagałkowym i zatokowym przybyła do Kliniki ze skargami na wytrzeszcz lewego oka, na które nie widzi od dwóch miesięcy. W nosie — przerost muszel środkowych. Rentgen wykazał zaciemnienie w okolicy zatoki klinowej i komórek sitowych, gdzie według zdania prelegenta prawdopodobnie wyrasta nowotwór złośliwy i drąży do oczodołu.

Dr. Lewande omawia przypadek powtarzających się napadów duszności u 3-letniego dziecka. Podczas jednego z takich napadów dokonano tracheotomii. Dziecko zmarło następnie wskutek zapalenia płuc. Kilkakrotne badania wydzielin z gardła łaseczek błonicznych nie wykryły. Sekcja wykazała powiększenie wszystkich gruczołów chłonnych oraz dużą grasicę z płatem dodatkowym.

Dr. Libo omawia przypadek przewlekłego ropienia ucha środkowego z objawami błędnikowemi, spowodowanemi przez ciało obce. Ropotok trwa 22 lata. Podczas badania stwierdzono w przewodzie zewnętrznym ciało obce (pestkę), po usunięciu którego objawy błędnikowe natychmiast ustąpiły, ropienie z ucha również ustało. Pozostała sucha perforacja błony bębenkowej po stronie chorej.

Dr. Wołkowyski omawia przypadek ciała obcego (nerwociąg zębowy) aspirowanego do lewego oskrzela i stwierdzonego na zdjęciu rentgenowskim. Podczas bronchoskopji ciała obcego nie znaleziono. W dwa dni potem w nocy podczas kaszlu chory wykrztusił ciało obce i połknął. Rentgen stwierdził nerwociąg, tkwiący w ścianie żołądka.

Posiedzenie z dnia 24 marca 1935 r.

Przewodniczący Prof. J. Szmurło. Sekretarz Doc. B. Dylewski.

Prof. Szmurło demonstruje dwóch chorych:

Pierwszy przypadek: chory z ogromnym nowotworem (*fibrochondro sarcoma*) nosa i policzka prawego. Przed dwoma laty choremu usunięto w Klinice podobny nowotwór szczęki górnej. W miejscu dawnej operacji na szczęce nawrotów niema.

Przypadek drugi: chora z ogromną ropowicą szyi, powstałą po przecięciu ropnia okołomigdałkowego. W Klinice zrobiono przecięcia w kilku miejscach. Rana na szyi komunikuje się z gardłem. W trakcie choroby rozwinął się ropień prawego płuca. Wyzdrowienie.

Doc. B. Dylewski omawia obserwowane w Klinice przypadki powikłań po amputacji nagłośni. W 2-ch przypadkach był silny krwotok z rany operacyjnej, a w 3-im przypadku zaraz po operacji nastąpiła silna duszność, wymagająca intubacji.

razem dla słuchu

Interaktywna platforma dla terapeutów i rodziców dzieci z niedosłuchem

Razem dla słuchu to źródło wiedzy i miejsce wymiany doświadczeń dla:

- Rodziców oraz opiekunów dzieci z niedosłuchem
- Logopedów, terapeutów słuchu i mowy
- Dla wszystkich zainteresowanych tematyką implantów słuchowych

Wchodząc na www.razemdla.sluchu.pl możesz:

- Bez wychodzenia z domu wziąć aktywny udział w konferencjach on-line
- Odszukać interesujące Cię artykuły naukowe, doniesienia oraz materiały logopedyczne wspomagające codzienną terapię
- Przeczytać prawdziwe historie użytkowników implantów słuchowych

www.razemdla.sluchu.pl

fb.com/razemdla.sluchu

